

Gittin Sources 41

בית הבחירה למאירי מסכת גיטין דף עא עמוד א

עדות אשה סומכין עליו להשיאה אף מפי הכתב ויראה לי אף ברמיזות הנבדקות בדרכי הבחינה שהרי אמרו כשם שבדקין לגיטין כך בודקין לעדויות והעמדנוה בעדות אשה ומכל מקום לקצת מפרשים ראיתי שכתבוה דוקא בכתיבה אבל ברמיזות לא ובכתיבה מיהא כל שכתב בפנינו איש פלני מת סומכין עליו ובתלמוד המערב שבמסכת יבמות אמרו מצאו כתוב איש פלני מת איש פלני נהרג ר' ירמיה אומר משיאין את אשתו ר' בון אומר אין משיאין מתניתא מסייעא לדין ולדין מסייעא לר' ירמיה על פי עדים ולא על פי כתבם ולא על פי תורגמן ולא על פי עד מפי עד ולא על פי עד אחד ואחר שבזו אף בעד אחד ובעד מפי עד אף על ידי מתורגמן כן ואף על ידי כתבם כן מסייעא לר' בון דתניא יפה כח עדים מכח שטר שהעדים שאמרו מת פלני משיאין מצאו כתוב כן אין משיאין והלכה כר' ירמיה ומכל מקום אף לר' בון בזו שבכאן הואיל ובפנינו כותב כן משיאין:

רמב"ם הלכות גירושין פרק יג הלכה כח

מצאו כתוב בשטר מת איש פלוני בן פלוני או נהרג איש פלוני בן פלוני ונודע שזה כתב ישראל הרי זה תנשא אשתו, וכן מי שנשתתק ובודקו אותו כדרך שבדקין לגיטין ונמצאת דעתו מכוונת וכתב שמת פלוני בן פלוני י סומכין על כתיבתו ותנשא, ואין בודקין עידי אשה בדרישה וחקירה, שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל משום התרת עגונה.

רמב"ם הלכות נחלות פרק ב הלכה טו

אב שנשתתק בודקין אותו כדרך שבדקין לגיטין, אם רמז או כתב שזה בנו בכורו הרי זה נוטל פי שנים.

רמב"ם הלכות נחלות פרק ד הלכה א

האומר זה בני או זה אחי או זה אחי אבי או שאר היורשין אותו, אף על פי שהודה באנשים שאינן מוחזקין שהן קרוביו הרי זה נאמן ויירשנו בין שאמר כשהוא בריא בין שאמר כשהוא שכיב מרע, אפילו נשתתק וכתב בכתב ידו שזה יורשו בודקין אותו כדרך שבדקין לגיטין.

רמב"ם הלכות גירושין פרק ב הלכה טז

מי שנשתתק והרי דעתו נכונה ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו ע בודקין אותו שלשה פעמים פ בסירוגין אם אמר על לאו ולא על צ הין הין הין אלו יכתבו ויתנו, וצריכין לבדקו ק יפה יפה שמא נטרפה דעתו, וכן אם כתב ר בידו כתבו ותנו גט לאשתי הרי אלו כותבין ונותנין לה אם היתה ש דעתו מיושבת עליו, שאין דין מי ת שנשתתק כדין החרש.

כסף משנה הלכות גירושין פרק ב הלכה טז

ומ"ש רבינו וכן אם כתב בידו כתבו ותנו גט לאשתי וכו' שאין דין מי שנשתתק כדין החרש. בפ' מי שאחזו (דף ע"ב) כתב הסופר לשמה וכו' הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ודייקין קולו לאפוקי מדרב כהנא דאמר חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו וכתבוה הרי"ף והרא"ש בסוף פרק התקבל ולפי סוגיא דשמעתין הוה משמע להכשיר בפקח שכתב בכתב ידו שיכתוב גט לאשתו דהא לא ממעטינן אלא חרש ולא ממעיט כתב ידו מדתני קולו כי היכי דלא מימעטי הרכנת ראשו בנשתתק דהא לא ממעט ברייתא אלא חרש שכתב ואפי' במדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר יש לדון ולהכשיר ע"י כתב ידם מדאיתא בפרק מי שאחזו אהא דא"ר כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו אמר רב יוסף מאי קמ"ל תנינא נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו בודקין אותו ג' פעמים וכו' א"ל ר' זירא אלם קא אמרת שאני אלם דתנינא מדבר ואינו שומע זה הוא חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם וזה כפקחין לכל דבריהם. ופי' רש"י אבל חרש דרב כהנא אינו לא שומע ולא מדבר. ואפשר שזה היה דעת רבינו במ"ש פה דמשמעות פשט דבריו דדוקא בחרש שאינו שומע ואינו מדבר הוא דאין סומכין על רמיזותיו ועל כתבו משום דחשבינן ליה כשוטה אבל מי שנשתתק דהיינו שומע ואינו מדבר כפקח הוא לכל דבריו וסומכין על רמיזותיו ועל כתב ידו והיינו כדשני ר' זירא אלם קא אמרת שאני אלם. ולא כתב רבינו דין המדבר ואינו שומע משום דמכלל דבריו נלמוד דכיון שאינו חרש גמור דינו כדין האלם, ויותר נראה לומר שכל שמדבר דינו כפקח גמור שהרי מתוך דבורו ניכר אם הוא בן דעת ומש"ה לא הזכירו רבינו אבל מדברי הר"ן נראה שסובר כדעת הראשון דמדבר ואינו שומע דינו שוה לשומע ואינו מדבר אבל מדבר ואינו שומע ואינו מדבר הרי הם כפקחים לכל דבריהם ובבדיקה סגי והכי אתמר בפ' מי שאחזו ומשמע עוד מדבריו דלכתיבת ידו נמי בעי בדיקה כי היכי דבעי להרכנת ראשו ומיהו איכא למידק אמאי דא"ר יוסף מאי קמ"ל תנינא נשתתק וכו' אדרבה ה"ל לאותובי ממתניתין דמצרכא בדיקה ג'

פעמים רוב כהנא לא מצריך שום בדיקה ור' זירא דאהדר ליה שאני אלם דתנינא מדבר ואינו שומע וכו' וזה הרי הם כפקחים לכל דבריהם והיאך הם כפקחים הרי בפקחין לא בעינן בדיקה כלל ונשתתק בעינן בדיקה ג' פעמים. ונ"ל דלמאי דסלקא דעתין דרב יוסף דלא לפלוגי בין אלם לחרש גמור משתמע שפיר דרב כהנא דמתניתין דלהרכנת הראש הוא שהצריכה בדיקה ג' פעמים אבל לכתוב בכתב ידו לא בעי בדיקה דכיון שהיה בו דעת לכתוב כן ודאי פקח הוא ור' זירא אהדר ליה דשאני אלם כלומר מדלא משתמע ממתניתין אלא לאלם אבל חרש גמור אף על פי שעושה מעשה פקח כשוטה חשבינן ליה דשאני אלם מחרש גמור ורב כהנא אתא לאשמועינן דמתניתין דתני אלם לאו דוקא אלא משום דבעי לאשמועינן דין הרכנת הראש ע"י אמירה דלא שייך בחרש גמור דהא אינו שומע לשיאמרו לו נכתוב גט לאשתך אבל אין הכי נמי דכתב ידו דחשיב כהרכין ראשו ע"י שאמרו לו נכתוב גט לאשתך אפי' בחרש גמור מהני אשמעינן דכתב ידו עדיף מרמיזה דכתב ידו מהני כחרש גמור ולא רמיזה ובתר הכי אסיקנא דברייתא דתני עד שישמעו קולו לאפוקי מדרב כהנא ואפ"ה שפיר שמעינן ממתני' דאלם שכתב בכתב ידו כותבין ונותנין גט לאשתו וא"צ בדיקה דהא לא פליג ר' זירא ארב יוסף אלא משום דמתניתין באלם ודרב כהנא בחרש הא אילו הוה מימרא דרב כהנא באלם היה מודה רבי זירא דשפיר פריך רב יוסף מאי קמ"ל תנינא ומאי דתנינא בשומע ואינו מדבר ומדבר ואינו שומע הרי הם כפקחים לכל דבריהם היינו לומר שאינם כחרשים גמורים דלא מהניא בהו בדיקה מיהו אלם בדיקה בעי ג' פעמים וכדתניא באותה ברייתא בסמוך כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותו למשאות ומתנות אבל מדבר ואינו שומע פשיטא דלא בעי בדיקה כלל שהרי מתוך דבורו יהא ניכר אם הוא בן דעת ואפשר דמשום דשייך למיתני במדבר ואינו שומע שהוא כפקח לכל דבריו לגמרי תנא הרי הם כפקחים לכל דבריהם אף על גב דאלם אינו כפקח לכל דבריו לגמרי שמעינן מהכא דלמאי דאסיק ר' זירא שאני אלם דתנינא מדבר ואינו שומע וכו' אלם שהרכין ראשו בעי בדיקה ג' פעמים כדתנן במתניתין ואם כתב בכתב ידו כותבין ונותנין וא"צ בדיקה. ונראה שזו היא שיטת רבינו שכתב גבי הרכין בראשו בודקין אותו ג"פ ואח"כ כתב שאם כתב בכתב ידו הרי אלו כותבין ונותנין ואם איתא דלכתיבת ידו בעי בדיקה ג"פ לערבינהו וליתנינהו, ומ"ש גבי כתב בכתב ידו אם היתה דעתו מיושבת עליו אינו להצריך בדיקה ג"פ אלא לאפוקי שלא תהא דעתו מטורפת וקצת נראה לדייק כן מדבריו שהרי גבי הרכין בראשו דבעי בדיקה ג"פ כתב והרי דעתו נכונה וגבי כתב בכתב ידו כתב אם היתה דעתו מיושבת ומשמע דנכונה ומיושבת תרי מילי נינהו שהרי כתב אח"כ בסמוך גבי חרש גמור אף על פי שדעתו נכונה ומיושבת וכו"נ מדבריו פכ"ט מהל' מכירה שכתב אלם ששומע ואינו מדבר או מי שנשתתק מקחו מקח וכו' והוא שיבדק כדרך שבודקין לגיטין או יכתוב בכתב ידו לא מצריך בדיקה. ומיהו לענין מדבר ואינו שומע שכתבתי בסמוך דפשיטא דלא בעי בדיקה כלל אף על פי שבטור חשן המשפט סי' רל"ה כתב שכך נראה לו רבינו בפ' הנזכר לא ס"ל הכי שהשוה דין המדבר ואינו שומע לדין אינו שומע ואינו מדבר. ואם נפשך לומר דבכתב ידו נמי לא מכשיר רבינו אלא בבדיקה ג"פ וכדמשמע מדברי הר"ן איכא למימר דמאי דפריך רב יוסף מאי קמ"ל תנינא משום דפשיטא ליה דרב כהנא לאו לאיפלוגי אמתניתין דבעי בדיקה ג"פ אתא דס"ל לרב יוסף דכתב ידו היינו הרכנת הראש ומש"ה אקשי ליה מאי קמ"ל תנינא ור' זירא אהדר ליה דמתניתין באלם ורב כהנא אשמעינן אף בחרש גמור ומתניתין דתני אלם משום דבעי לאשמועינן דין הרכין בראשו דלא שייכא בחרש גמור. א"נ אשמעינן דכתב ידו עדיפא מרמיזה דע"י כתב ידו בחרש גמור כותבין אבל לא ע"י רמיזתו ובתר הכי אסיקנא דברייתא דתני עד שישמעו קולו לאפוקי מדרב כהנא ומ"מ שפיר שמעינן שאלם שכתב בכתב ידו כותבין ונותנין דומיא דהרכנת הראש וכדסבר רב יוסף בהא ורבי זירא נמי משמע דהכי ס"ל דהא לא אהדר ליה אלא משום דמתניתין באלם ודרב כהנא בחרש גמור הא אילו הוה מימרא דרב כהנא באלם הוה מודה דשפיר פריך מאי קא משמע לן תנינא. ודעת בעל העיטור כדעת רבינו שכתב וז"ל אלם שנשתתק מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו דהא בהרכנת הראש סגי וכל שכן בכתב ידו עכ"ל:

רמב"ם הלכות מכירה פרק כט הלכה ג

אלם ששומע ואינו מדבר או מי שנשתתק, מקחו וממכרו ממכר ומתנותיו קיימות בכל, בין במטלטלין בין בקרקע, והוא שיבדק כדרך שבודקין לגיטין או יכתוב בכתב ידו.

רמב"ם הלכות אישות פרק ב הלכה כו

חרש וחרשת האמורים בכל מקום הן האילמים שאין שומעין ואין מדברים, אבל מי שמדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר הרי הוא ככל אדם, ואיש ואשה שהן שלמים בדעתן ואינן לא חרשים ולא שוטים נקראין פקח ופקחת.

רמב"ם הלכות גירושין פרק ב הלכה טז - יז

הלכה טז

מי שנשתתק והרי דעתו נכונה ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו ע בודקין אותו שלשה פעמים פ בסירוגין אם אמר על לאו לאו ועל צ הין הין הרי אלו יכתבו ויתנו, וצריכין לבדקו ק יפה יפה שמא נטרפה דעתו, וכן אם כתב ר בידו כתבו ותנו גט לאשתי הרי אלו כותבין ונותנין לה אם היתה ש דעתו מיושבת עליו, שאין דין מי ת שנשתתק כדן החרש.

הלכה יז

מי שנשא כשהוא פקח ונתחרש ואין צריך לומר נשתטה אינו מוציא לעולם עד שיבריא, ואין סומכין על רמיזת החרש ולא על א כתבו אף על פי שדעתו נכונה ומיושבת עליו, אבל אם נשא כשהוא חרש מגרש ברמיזה ב שאין קידושיו קידושין מן התורה כמו שביארנו וכשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה.

רמב"ם הלכות מכירה פרק כט הלכה ב - ז

הלכה ב

החרש כיצד נושא ונותן, חרש שאינו שומע ולא מדבר או מדבר ואינו שומע כלום, מוכר ולוקח המטלטלין ברמיזה אבל לא בקרקע, ואף במטלטלין לא יתקיימו מעשיו עד שבודקין אותו בדיקות רבות ומתישבין בדבר. **+/השגת הראב"ד/**
אבל לא בקרקע וכו'. א"א זה לא ידעתי למה עכ"ל. +

הלכה ג

אלם ששומע ואינו מדבר או מי שנשתתק, מקחו וממכרו ומתנותיו קיימות בכל, בין במטלטלין בין בקרקע, והוא שיבדק כדרך שבודקין לגיטין או יכתוב בכתב ידו.

כסף משנה הלכות מכירה פרק כט הלכה ב

[ב] חרש שאינו שומע ולא מדבר וכו'. כתב ה"ה שיש לתמוה על רבינו למה לא הוזה מדבר ואינו שומע וכו' הרי הם כפקחים לכל דבריהם עכ"ל. ואני אומר שעוד יש לדקדק על דברי רבינו שכתב דשומע ואינו מדבר מקחו וממכרו ומתנותיו קיימים אף בקרקע ונראה שטעמו משום דחרש דתנן ביה רומז ונרמז במטלטלין אמרו דלגיטין אינו רומז ונרמז אלמא גיטין וקרקעות כי הדדי נינהו א"כ בנשתתק דתנן הרכנת הראש מהני לגיטין ע"י בדיקה ג' פעמים הן הן ולא לאו וכן כתב ידו מהני כדאמר רב כהנא בפרק מי שאחזו הוא הדין דלקרקעות מהני הנך מילי. ולענין תמיהת ה"ה י"ל דהיא ברייתא דקתני מדבר ואינו שומע ושומע ואינו מדבר הרי הם כפקחים לכל דבריהם ע"כ לא כפקחים ממש קאמר דפקחים ממש אינם צריכים בדיקה ומדבר ואינו שומע ושומע ואינו מדבר צריך בדיקה וכיון דקתני מדבר ואינו שומע זהו חרש משמע שדינו כחרש גמור לדברים שלא נאמר בו בפירוש שאינו כחרש. ועוד י"ל שסובר רבינו דכי תניא במדבר ואינו שומע שהוא כפקח היינו דוקא כששומע קצת וקרי ליה אינו שומע לפי שאינו שומע כמו הפקחים אבל אם אינו שומע כלל דינו כחרש גמור ולישנא דרבינו דייק הכי שכתב מדבר ואינו שומע כלום: